

Centraal Planbureau

CPB Notitie | 17 juni 2014

AWBZ-premie over vier schijven

***Uitgevoerd op verzoek
van de Socialistische Partij***

CPB Notitie

Aan: SP, Henk van Gerven

Centraal Planbureau

Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T (070)3383 380
I www.cpb.nl

Contactpersoon

Rob Euwals
Miriam Gielen
Sjoerd Ottens

Datum: 17-6-2014

Betreft: AWBZ-premie over vier schijven

AWBZ-premie over vier schijven

Inleiding

De SP vraagt het CPB de economische effecten van alternatieven voor het zorgstelsel te bepalen. Deze notitie beperkt zich tot één onderdeel daarvan, en wel de andere financiering van de AWBZ en de Wmo. Alleen de budgettaire effecten en de inkomenseffecten worden in beeld gebracht. Voor de bepaling van de effecten worden de uitgaven en premietarieven in 2014 als uitgangspunt genomen. Zo blijven de effecten van de Hervorming Langdurige Zorg vanaf 2015 buiten beschouwing. De overige onderdelen van de voorgestelde alternatieven worden voorgelegd aan de technische werkgroep 'Zorgkeuzes in Kaart'.

Het voorstel voor de andere financiering van de AWBZ bestaat uit vier onderdelen:

- AWBZ-premies gaan geheven worden over alle belastingschijven;
- De heffingskortingen ten laste van de AWBZ vervallen;
- De BIKK (rijksbijdrage in kosten van de kortingen) vervalt;
- De rijksbijdrage Wmo gaat uit de AWBZ-premies gefinancierd worden.

Het voorstel bestaat uit twee varianten voor de premietarieven waarbij de netto premie-inkomsten ongewijzigd dienen te blijven. De eerste variant betreft een uniforme premie voor alle vier belastingschijven waarbij de extra inkomsten die uit de AWBZ-premie overblijven, worden teruggesluisd. Dit wordt gedaan door de AWBZ-premie in alle schijven te verlagen en de tarieven van de vier belastingschijven met eenzelfde percentage te verhogen. De tweede variant betreft een verhoging van het totale tarief voor de derde en vierde schijf die de helft is van de verhoging van het totale tarief uit de eerste variant. De premie voor de eerste twee schijven wordt vervolgens zodanig gekozen, dat de netto premie-inkomsten gelijk blijven.

Budgettair effect

De twee varianten zijn budgetneutraal. Ze hebben geen budgettair effect omdat de inkomsten die uit de AWBZ-premie overblijven, per veronderstelling worden teruggesluisd. Dit terugsluizen heeft geen gevolgen voor de inkomenseffecten, voor het netto inkomen maakt het namelijk niet uit of een afdracht wordt gelabeld als een belasting of een premie. Verder dient opgemerkt te worden dat het budgettaire effect is bepaald zonder rekening te houden met mogelijke veranderingen in de totale arbeidsparticipatie in uren, ofwel het betreft een ex-ante budgettair effect.

In de huidige situatie bedraagt de AWBZ-premie 12,65% over de eerste twee schijven. De bruto inkomsten door deze premie zijn 34,1 miljard (Tabel 1). Hier gaan de heffingskortingen ten laste van de AWBZ van 15,3 miljard vanaf en komt de BIKK-bijdrage van 4,1 miljard erbij. Hierdoor zijn de netto inkomsten uit de premie 23,0 miljard in 2014.

Tabel 1 AWBZ-premies over vier schijven (bedragen in mld)

	Basis	Variant 1	Variant 2
Premietarief AWBZ schijf 1+2	12,65%	8,08%	9,41%
Premietarief AWBZ schijf 3+4	0,00%	8,08%	3,09%
Belastingtarief schijf 1	5,10%	7,00%	7,00%
Belastingtarief schijf 2	10,85%	12,75%	12,75%
Belastingtarief schijf 3	42,00%	43,90%	43,90%
Belastingtarief schijf 4	52,00%	53,90%	53,90%
Mutatie totaal tarief schijf 1+2		-2,67%	-1,34%
Mutatie totaal tarief schijf 3+4		9,98%	4,99%
Grondslag schijf 1+2	270	270	270
Grondslag schijf 3+4	72	72	72
Bruto premies	34,1		
Af: heffingskortingen t.i.v. AWBZ	15,3		
Bij: BIKK-rijksbijdrage	4,1		
Subtotaal	23,0	23,0	23,0
Financiering rijksbijdrage Wmo		1,7	1,7
Financiering exploitatietekort 2014		2,9	2,9
Netto 'premies'		27,6	27,6

Noot: De berekeningen zijn gemaakt voor het jaar 2014 op basis van stand CEP2014. Op deze manier wordt de Hervorming Langdurige Zorg vanaf 2015 de facto teruggedraaid.

In de eerste variant bedraagt de uniforme premie ongeveer 8% (Tabel 1). De netto premie-inkomsten komen uit op 27,6 miljard waarvan 1,7 miljard rijksbijdrage WMO die ook ten laste van de AWBZ-premie gebracht wordt. Het exploitatietekort komt

ook direct ten laste van de AWBZ-premie; de belastingtarieven worden met eenzelfde percentage verlaagd, omdat het tekort niet meer uit belastinginkomsten gedekt hoeft te worden. De verhoging van het totale tarief, ofwel het belastingtarief plus de AWBZ-premie, komt voor de derde en vierde schijf uit op bijna 10%. Voor de eerste en tweede schijf daalt het totale tarief met bijna 3%. De sterke toename van de marginale druk voor de inkomens in de derde en vierde schijf zal, ondanks de lagere marginale druk voor inkomens in de lagere schijven, naar verwachting per saldo een negatief effect hebben op de totale arbeidsparticipatie in uren.

In de tweede variant bedraagt het tarief in de eerste en tweede schijf ongeveer 9½% en voor de derde en vierde schijf ongeveer 3%. In deze variant is de verhoging van het totale tarief voor de derde en vierde schijf gekozen als precies de helft van de verhoging in de eerste variant, namelijk bijna 5%. De verlaging voor de eerste en tweede schijf is daarmee ook de helft van de verlaging in de eerste variant. De netto premie-inkomsten zijn gelijk gehouden voor de eerste en tweede variant.

Tabel 2 **Inkomenseffecten als gevolg van AWBZ-premieheffing in de derde en vierde schijf, 2014.**

	Variant 1	Variant 2	Omvang in % totaal (a)
inkomenseffect (%)			
Inkomensniveau (b)			
< 175% WML	2½	1¼	42
175 - 350% WML	2½	1¼	37
350-500% WML	¼	¼	14
> 500% WML	-3¼	-1¼	7
Inkomensbron (c)			
Werkenden	2	1	57
Uitkeringsgerechtigden	2¾	1¼	8
Gepensioneerden	2¼	1¼	35
Huishoudtype			
Tweeverdieners	2	1	41
Alleenstaanden	2½	1¼	48
Alleenverdieners	1	½	11
Gezinssamenstelling (d)			
Met kinderen	1¾	¾	24
Zonder kinderen	2¾	1¼	40
Alle huishoudens	2¼	1¼	100

(a) Percentage van totaal aantal huishoudens in 2014.

(b) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau; bruto minimumloon (WML) is in 2014 ongeveer 19.300 euro.

(c) De indeling naar inkomensbron is op basis van de meest verdienende partner.

(d) De indeling naar gezinssamenstelling is op basis van aanwezigheid van kinderen tot 18 jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden.

Inkomenseffecten

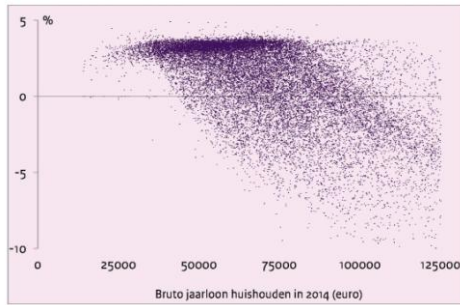
Bij de eerste variant daalt het totale tarief in de eerste en tweede schijf met 2,67%-punt, terwijl het totale tarief in de derde en vierde schijf met bijna 10%-punt stijgt. Bij een belastbaar inkomen van 42.000 euro ligt het omslagpunt: voor inkomens onder 42.000 euro daalt de belasting- en premieheffing en voor inkomens erboven stijgt deze. De inkomenseffecten zijn dan ook positief voor de laagste inkomens en nemen af naarmate meer inkomen in de derde schijf valt. Voor inkomens boven 500% WML zijn de inkomenseffecten negatief, zij gaan er 3¼% op achteruit. De koopkracht voor de mediaan van alle huishoudens gaat er met 2¼% op vooruit. Dit positieve effect is mogelijk omdat hoge inkomens meer gaan bijdragen, namelijk 10% van de grondslag in de derde en vierde schijf ofwel 7,2 miljard euro, en daaruit kan een lagere bijdrage voor de meerderheid van de huishoudens gefinancierd worden. Ongeveer 78% van de huishoudens ondervindt dan ook een positief inkomenseffect terwijl ongeveer 21% een negatief effect ondervindt.

De inkomenseffecten bij tweeverdieners met een huishoudinkomen tot 84.000 euro, ofwel twee keer 42.000 euro, zijn relatief vaak positief, omdat in veel huishoudens de tweede verdiener profiteert van de lagere premie in de eerste twee schijven. Pas als de eerste verdiener van het huishouden duidelijk meer dan 42.000 euro verdient, wordt het inkomenseffect negatief.

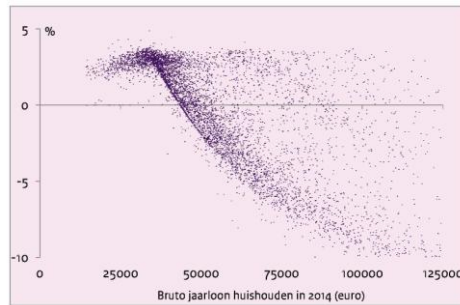
In de tweede variant stijgt het totale tarief in de derde en vierde schijf met 5% en daarmee zijn de inkomenseffecten ongeveer half zo groot als in de eerste variant. Het omslagpunt van minder naar meer belasting- en premieheffing ligt nog steeds rond 42.000 euro, waardoor voor de inkomensgroep van 350-500% WML het mediane inkomenseffect gelijk is voor beide varianten. Doordat het omslagpunt in beide varianten gelijk is, is ook het aandeel van huishoudens met negatieve en positieve inkomenseffecten gelijk: ongeveer 78% van de huishoudens gaat erop vooruit en ongeveer 21% gaat erop achteruit. Figuren 1 en 2 laten zien dat de spreiding van beide varianten in lijn is met het mediane inkomenseffect: in de eerste variant gaan de hoogste inkomens er maximaal 10% op achteruit en in de tweede variant is dat ongeveer 5%.

Figuur 1 **Inkomenseffecten eerste variant, 2014¹**

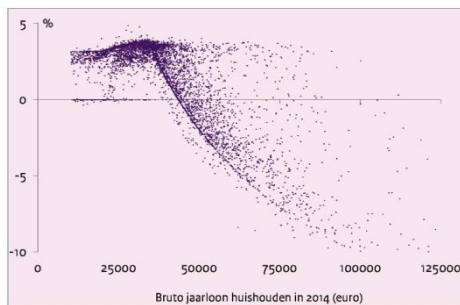
Werkende tweeverdiener

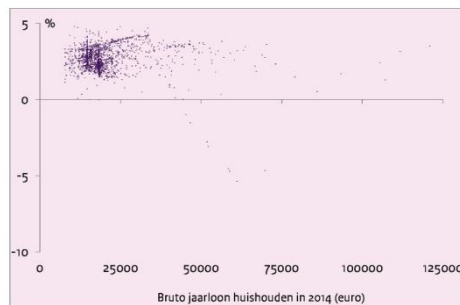
Werkende alleenverdiener

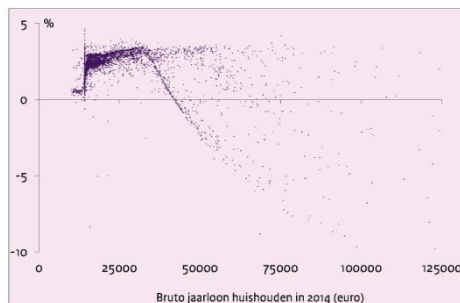
Werkende alleenstaande

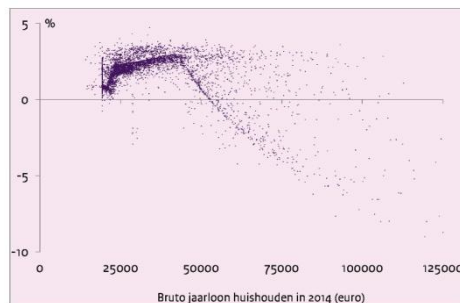
Uitkeringsgerechtigde alleenstaande

Gepensioneerde alleenstaande

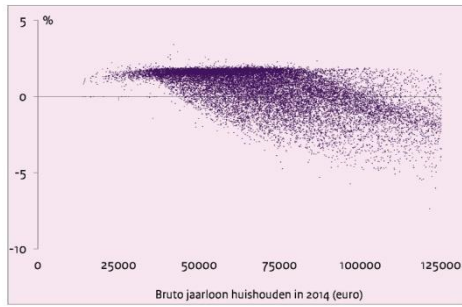
Gepensioneerde tweeverdiener

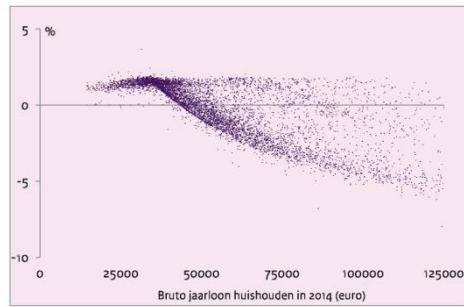
¹ Inkomenseffecten naar huishoudtype, inkomensbron en huishoudinkomen, mutaties in %, 2014.

Figuur 2 **Inkomenseffecten tweede variant, 2014²**

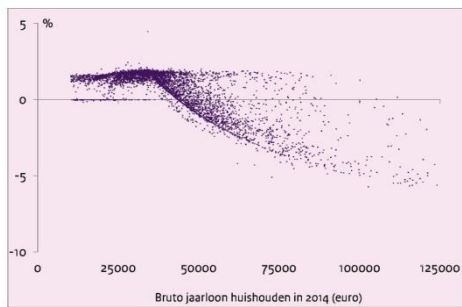
Werkende tweeverdiener

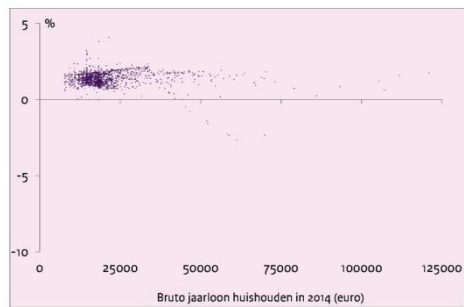
Werkende alleenverdiener

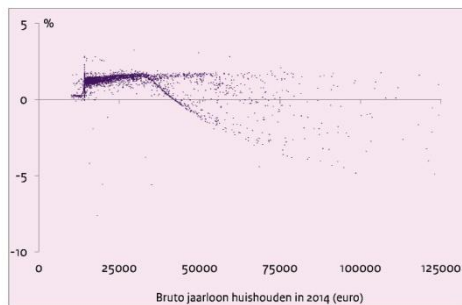
Werkende alleenstaande

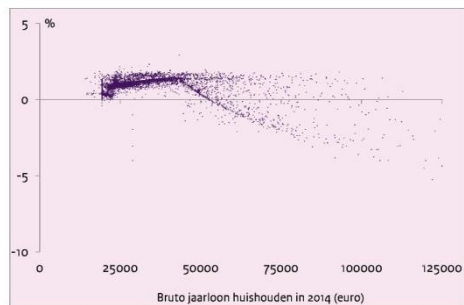
Uitkeringsgerechtigde alleenstaande

Gepensioneerde alleenstaande

Gepensioneerde tweeverdiener

² Inkomenseffecten naar huishoudtype, inkomensbron en huishoudinkomen, mutaties in %, 2014.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

Juni 2014